

Äpplen och päron i klimatdebatten

ATL 2020-03-06

Klimatdebatten är ett virrvarr där äpplen blandas med päron och förvirringen är stor kring vad som diskuteras och vad man räknar procent på. Om vi håller oss till det internationella klimatberäkningssystemet (Kyotoprotokollet) så ingår bara utsläpp som sker i Sverige. För jordbrukets del är det enbart markens och djurens utsläpp av växthusgaser samt hantering av djurgödsel.

Kyotoprotokollet har som syfte att kartlägga världens antropogena utsläpp. Med andra ord de som är skapade av människor. Redan där kan förvirring uppstå när viltkött betecknas som klimatsmart. Det är svårt för en jordbrukare att förstå när vildsvin bökar sönder grödor så skörd uteblir och drivmedel måste användas för att återställa vallar. Samma förvirring uppstår för skogsbrukaren när älg betar unga träd så de måste ersättas. Förklaringen är att vilt anses vara naturligt och inte "antropogent". Vilt ingår alltså inte i beräkningssystemet för växthusgasutsläpp, trots att mycket vilt är idisslare (som kor) och därmed släpper ut metan.

Ibland är det naturliga mer belastande än det som människor skapar. En regeringsutredning beslutad 1987 fick erfara det. Med pompa och ståt drog ministrar igång "Dalälven ren 1995". Här skulle roten till det övergödda Östersjön åtgärdas. Då, liksom nu, ansågs jordbruket vara en stor utsläppskälla. I juni 1988 var utredningen klar och bland förslagen fanns att handlingsplaner skulle tas fram för halvering av jordbrukets växtnäringsläckage. Många arbetstimmar lades ner från jordbruksnäringens sida på dessa handlingsplaner där myndigheterna hade en grundmurad tro på att jordbruket inte hade gjort sin läxa. Sammanfattningsvis kan nämnas att Dalarnas jordbruksmark hade ett läckage på cirka 7 kg kväve per hektar som skulle ner till 4 kg. En teoretisk omöjlighet då kvävenedfallet var 8 kg per hektar, varav merparten föll på snötäckt mark. Det var svårt att få gehör för grundläggande kunskap som detta och mötena kring handlingsplanerna fortsatte i flera år.

Många år senare frågade jag en som var insatt i frågan varför det hade blivit så tyst kring "Dalälven ren". Förklaringen jag fick var att man hade insett att bara runt 5 % (om jag minns rätt) av växtnäringen var antropogen och därmed åtgärdbart. Man kan undra varför det inte var av massmedialt intresse att skriva om dessa slutsatser. Men det hade i och för sig krävt att myndigheterna hade varit tydliga med den sent påkomna kunskapen.

Många statliga utredningar har gjorts sedan dess och nu har vi en som ska göra jordbruket "fossiloberoende". Men jordbruk har lång erfarenhet av att vara fossiloberoende. Man använde dragdjur som gick på havre och gräs som odlades på gården. Mycket mänsklig arbetskraft krävdes och maten räckte till dessa och några till. Idag producerar varje arbetande inom jordbruk mat som räcker till mer än 200 personer. Tekniken finns att göra bränsle till våra moderna "hästar" av jordbruksprodukter. Men även om jordbruket återigen blir "fossiloberoende" så kommer rapporteringen om jordbruk enligt Kyotoprotokollet se ungefär lika ut som idag. Så frågan är om kritiken tystnar.

Kersti Linderholm

Silvbergs Miljöteknik